(Nro. 286.)

GAZETA LWOWSKA.

W Srodę Nro. 142. 15. Grudnia 1819.

Wiadomości zagraniczne.

Wielka Brytaniia.

Z Londynu d. 19. Listopada. — Właśnie odbieramy wiadomość, że uwielbiany nasz Monarcha mocno iest słaby i lekarze obawiaią się o niego. Wprawdzie często nas iuż zwodzono podobnemi wieściami, lecz tym razem zdaie się bydź rzeczą niezawodną, co potwierdza nagłe przybycie Xięcia Rejenta, który dopiero na d. 23. był spodziewany; Xiąże i Xiężna Klarencyi przybyli także, i goncy są w pogotowiu, by smutną tę wiadomość zanieśli osobom rodziny Królewskiey zostaiącym na stałym lądzie. Rodzina Królewska będąca w Anglii znaydnie się w Stolicy. Smierć Królewska w teraźnieyszych okolicznościach będzie dwoiakiem nieszczęściem.

We Wtorek dnia 23. Xiąże Rejent sam w swoiey osobie otworzy Parlament, w dniach 13. 15. 16. i 18. były wielkie narady gabinetowe, do których należeli także Urzędnicy koronni. Wyszło z druku zdanie sprawy wydziału parlamentowego, wyznaczonego do rozstrząśnienia prawa karzącego, o karze dożywotniey na łamiących Lenność.

Dnia 15. Listopada Zgromadzenie Reformatorów w Barnsley głosowało na uchwalenie podziękowania Hrabiemu Fitzwilliam, Sir Franciszkowi Burdett, Xięciu Norfolk, Maiorowi Cartwright, Wooler i Cobbett. Zacni Lordowie, mówi Kuryier, bardzo się ucieszą z takiego towarzystwa.

W okolicach miasta Leeds stawiaią wiele szałaszów dokąd ciągnie kilka pułków piechoty i iazdy, podobnież wyruszyło z Edinburga wiele woyska z artylleryią ku okolicom Szkocyi, gdzie naywięcey Reformatorowie radykalni swoie pędzą rzemiosło. Gazeta Londynska Kuryier zaprzecza, że 100 okrętów woiennych iest na warsztatach.

Wykazy gazet Londynskich podaią liczbę i trwałość woien pomiędzy Francyią i Angliią, wydawcy dosięgaią tylko 1116 roku, chociaż dzieie iuż dawniey bo w roku 1086 wspominaią o krokach nieprzyiacielskich pomiędzy Filipem I. i Wilhelmem Zwycięzcą. Z 727 lat były te Państwa 265 z sobą w woynie, zatem prawie co trzeci rok.

Hiszpaniia.

Stosownie do wiadomości zaszłych z Madrytu z d. 3. Października przywołany został do Dworu Jenerał Venegas, Jenerał Kapitan Galicyi, niektórzy rozumieią, że mu poruczonem będzie Ministerium woyny, inni zaś mówią, że otrzyma Dowodztwo w Ameryce.

Gazety Kadyxeńskie, zawieraią rozkaz dzienny naczelnego Wodza woyska przeznaczonego do Ameryki, Hrabiego Calderon, tenże wydany iest dnia 11. Października, lecz mieysce wydania nie oznaczone. Naczelny Wódz przypomina w tymże rozkaz Królewski, do którego stosownie, wszystkie stopnie niezięte, na przyszłość Officerom tegoż woyska rozdawane bydź maią; wzywa Jenerałów dywizyi, Dowodzców korpusowych, którzy bezpośrednio odpowiedzialnymi są za dobry byt woyska, ażeby się niezwłocznie zaięli onegoż cwiczeniem i przyprowadzeniem go do karności, iako przedmiotami nayważnieyszemi dla zwycięztwa. Z tem wszystkiem rozkaz ten dzienny nieoznaymia, żeby się woyska łączyć miały.

Francyia.

Dnia 20. Listopada udał się Baron Pasquier do bióra Ministerstwa zewnętrznego, gdzie Margrabia Desolles zdał mu onegoż zawiadywanie; równie udał się P. Roy do biόra Ministerstwa skarbu i obiął sprawowanie obowiązku od swego poprzednika Barona Louis, dnia następuiącego ciż dway nowi Ministrowie przedstawieni byli Królowi, do Londynu wysłano gonca do Margrabiego Latour Maubourg, który w krótce przybędzie do Paryża.

Ze względu niezaprzecznie słusznego mianowania tych trzech nowych Ministrów zawiera Monitor co następnie: „Teraz usunięta iest cała niepewność, mniemanie publiczne

wzięło przewagę nad wszystkie stronnictwa, które się same wydawały koleyno za iedyny onegoż organ, przyiaciele porządku, którzy z pilnością uważali od kilku miesięcy różne poruszenia umysłów, śmiałe wznoszenia się opacznych nadziei i tę trudną przeprawę, którą miał Rząd pokonywać, przyznać muszą, że Francyia nigdy niedoznawała więcey wolności pod nayłagodnieyszem berłem, - ale też iak długo Państwo istnieie nigdy Królestwo nieoddawało się temu wszystkiemu z własnem siebie samego zapomnieniem, co by zagoić mogło rany, w każdym innym Narodzie niezagoione. Ależ w rzeczy samey na czem żeby się oparła w ostatnich czasach zasada obawy względem posiadania praw, które tak istotnie są połączone z teraźnieyszem stanem Europeyskiey oświaty; lub względem interesów które niemogą bydź naruszonemi tak, iak całość Państwa? Jakaż nowa ofiara mogłaby dać większą porękoymię nad zaufanie publiczne, wolę Króla i siłę czasu, który to oboie obeymuie?“

„Prawdziwa publiczna opiniia, która iedynie Rząd uważać, i do którego się iedynie udawać winna, nie mogła i w tym względzie uchybić, niemogła tey godney pamięci zasady zapomnieć, która iest wstępem do zasad prawodawczych Państwa, a która tak dla Francyi iak i dla Rządu będzie naypewnieyszem prawidłem.

„Francuzi nauczeni doświadczeniem przekonaią się, że tylko naywyższa Rządu władza, zaprowadzaiąc urządzenia w kraiu, może onym nadadź świetność, trwałość i tę moc którą sama iest ozdobiona.“

„Jak długo Królowie mądrzy przychylaią się ciągle życzeniom Ludu, tak długo każda ustanowa może bydź pewną trwałości, lecz ieżli przemoc wymaga ofiary od słabości Rządu, wtenczas publiczna wolność nie w mnieyszem iest niebezpieczeństwie iak tron sam (charte constitutionelle.)“

„Jeżeli przy nagłem przeyściu z nieograniczoney władzy do łaskawych i oycowskich Rządów i przy skupieniu się wielu zgubnych i nieszczęsnych przypadków, które nasz kray obarczały, rozwiianie się dopiero zaprowadzonych ustanowień tu i owdzie nieporządne wydały wyrostki, te niechay ci, którzy się zadziwiaią lub przerażaią, położną zaufanie swoie w pewney działalności Rządu, który spokoynie w czuciu swoich obowiązków na te spoglądał zboczenia. Jeżeli konstytucyia nasza do uskutecznienia ustanowień, które w sobie zamyka i z których ieszcze inne wyniknąć mogą, rozległe wskazuie pole, dla ducha stronniczego żądaiące się może niedocieczonem, toć w prawach, dostoyności Królewskiey i wolności oznaczone są pewną ręką granice nie do przestąpienia, które powagę tronu i trwałość praw oboyga, czynią nawzaiem od siebie zawisłemi i nierozdzielnemi. Wahanie się dotąd nad środkami zabezpieczenia drogich praw naszych ustało. Jego Królewska Mość okazał swą niezmienną wolę w nowem postanowieniu Ministerstw, ażeby nieodzowny związek pomiędzy tronem i wolnością utrzymać. Szanownych i przychylnych rządowi polityków, którzy niegdy w swoich zamiarach i w niektórych widokach politycznych zdaniami się różnili, zastąpią mężowie, którzy z podobną przychylnością tak dla tronu, iak i dla wolności podniesą głos własnego przekonania.“

„Jakiemikolwiek są ci Ministrowie których Jego Królewska Mość obdarzył zaszczytem zasiadania w Jego radzie, których powołuie lub zatrzymuie, przecież ci poręczyciciele powierzonych im wielkich interesów każą słusznie oczekiwać, że zaufanie publiczne odpowie temu którem ich Król zaszczycił. Zasłużą sobie na nie, ieżeli otwarcie, wiernie, z odwagą trafiać będą do zamiarów Króla dążących do ustalenia wolności.“

„Monitor z dnia 22. Listopada zawiera rosporządzenie Królewskie, z dnia poprzedzaiącego, mocą którego ieszcze ośmiu Parów (rozkazem Królewskim z d. 25. Lipca 1815 zawieszonych) a którzy w czasie znanego mianowania Parów z d. 5. Marca b. r. do Izby Parów powołanymi nie byli, teraz znowu na nowo Parami zostali.“

„Rorporządzenie to opiewa iak następuie: „Ludwik z łaski Bożey i t. d. Wszystkim których ninieysze doydzie, Nasze Pozdrowienie! Wziąwszy pod rozwagę Artykuł 27. konstytucyi rozkazaliśmy i rozkazniemy co następuie: Art. 1) Osoby niżey wyrażone mianowane są Członkami Izby Parów: Hrabia Clement de Ris, Hrabia Dedelay d'Agier, Hrabia Fabre de l'Aude, Hrabia Gassendi, Xiążę Praslin, Hrabia Casa Bianca, Hrabia Segur i Hrabia Walence. 2.) Stosownie więc do łaski naszey dla tych Parów, uchylamy wyraźnie Artykuł 1. Naszego rozporządzenia z d. 25. Sierpnia 1817. Wyżey wymienieni Parowie zaymuią natychmiast mieysca w Izbie Parów, chociażby należne i poprzedzaiącym Artykułem obięte Maioraty ieszcze nie zaprowadzili, żeby iednak z łaski Naszego rozporządzenia z dnia 19. Sierpnia korzystali, i dostoyność Parów dla ich rodziny dziedziczną była, zaprowadzić muszą pomienieni Parowie

Maiorat przywiązany do tytułu, który im przywileiem Naszym nadamy. Rangę w Izbie Parów mieć będą rodług tytułu Parstwa, pod którym zaprowadzą Maioraty, zaięcie mieyść nastąpi wiedle rangi naypóźniey mianowanego i przyiętego Para i podług kolei mianowania ninieyszem rozporządzeniem. 3.) Minister nasz Sekretarz Stanu w Wydziale wewnętrznym, Prezes Rady Ministrów i Nasz Zachowawca pieczęci, Minister sprawiedliwości upoważniony iest każdy iak dalece się go dotycze czuwać nad dopełnieniem niniejszego rozporządzenia. — Dań w zamku Naszym Tuileryyskim d. 21. Listopada, roku zbawienia 1819, Panowania Naszego 25. (podpisano) Ludwik.

Monitor z dnia iuż wspomnianego zawiera ieszcze co następnie: Zapewniaią, że Jego Królewska Mość wszystkim, którzy bez wyroku wygnanemi zostali a nie są Króloboycami dał pozwolenie powrócenia do Francyi.

Przy otwarciu szkoły prawa, P. Delvincourt Dziekan, upominał młodzież do ścisłego zachowania porządku, bez którego uczniowie nie mogą uczynić postępków, iak wiadomo stracili oni przez zamknięcie szkoły rok cały, do którego powodem były zatargi P. Bavoux. Mówił, że ile możności starać się będzie, by cofnięto surowe rozkazy Akademii, coby iednak w ten czas dopiero mogło przyyść do skutku, ieżeli uczniowie umiarkowaniem swoiem i rostropnem postępowaniem zasłużą na pochwałę. Rzekł ón między innemi: od daycie się WW. Panowie nauce prawa, które kiedyś waszey straży powierzone będą, im bardziey poznacie onych zasady, im więcey znaydziecie powodów do zamiłowania i szacowania onych, tem mocniey powstawać będziecie przeciwko tym bozbożnym naukom które, gotuią upadek oświeconego towarzystwa." Szkoła prawa ma teraz siedzibę swoią w Akademii Sarbońskiey, przez wieki poświęconey dla Teologii, która w pierwszych latach Rewolucyi obrócona była na Amfiteatra dla urządzenia tegoż amfiteatru była zupełnie zburzoną; uratował ia na koniec Minister Chaptal. Naywiększa słuchalnia ma dotąd kształt amfiteatru.

Gazeta ministeryialna mówi, że w przeszłym miesiącu wyszło więcey, iak sto pism ulotnych, nie wspominaiąc dzienników i pism czasowych. Człowiek ieden nie maiący żadnego innego zatrudnienia, nie byłby w stanie wiednym roku one przeczytać. Takowa w wzrastaiącym stosunku lichwiarska płodność, spodziewać się nam każe, całych pokoleń autorów piszących o sprawach publicznych, dyplomatyce, polityce i gospodarstwie kraiowym. Grocyiusz Puffendorf, Bakon i Montesquieu, gdyby teraz żyli, byliby tylko partaczami — nie ma ani iednego z teraźnieyszych naszych wielkich jeniiuszów zaczą wszy ad Benjamina Constant aż do Augusta Hus, od Chautaubrianda do Martainvilla, któryby tym starym Publicistom z czasów feudalnego nierządu nie zadał coś do rozwiązania, tym, którzy napełnione maiąc pisma swoie frazami Łacińskiemi lub Greckiemi, może dawnych trzymaliby za mędrzeyszych od nowszych i przełożyliby zapewne politykę Arystotelesa nad wszystkie zeszyty Minerwy i Konserwatora. Naymłodszy żak chcący pisać, rozumi, iż kiedy się targa na Rząd cała go Europa słucha i zdumiewa się nad nim, a dzienniki liberalne spieszą upleść, mu wieniec nieśmiertelności.

Bohaterka z Rhodes sławna, lecz wnet zapomniana Manson, zamieniła Paryż na widowisko swego romansu; rozgniewana na zmienność Stolicy, powróciła na brzegi rzeki Aveyronu, ktorey fale wyrzuciły zwłoki nieszczęsnego Fualdesa.

Prussy.

Do Instrukcyi przepisaney przez Króla Jmć dla Pełnomocników akademickich (*obaczyć numer przeszłey gazety naszey*) przyłączane iest drugie urządzenie z tey samy daty o karności i Władzy policyyney w Uniwersytetach. Wyrażono w niem, iż gdy dotąd Rektorowie i Senat, nie zostawali w przyzwoitych stosunkach z mieyscowemi Władzami policyynemi, stanowi się przeto Sędzia Uniwersytetu na mieysce dotychczasowego Syndyka, i szczególniey poleca się mu karność i Władza policyyna. Władza ta sprawowaną będzie podług rozmaitości przypadków, przez Rektora, Sędziego albo Senat. Do Rektora szczególnie należy karność, ile ta ściąga się do obyczaiów i pilności uczniów. Spory między uczniami, póki do gwałtów nie przyydzie, należą także do niego, a ilekroć wykroczenie większey nad zwykłą kary wymagać będzie, rzecz odesłaną zostanie do Sędziego. Ministerstwo mianuie Sędziego, który iest Członkiem Senatu i po lewey ręce Rektora zasiada. Przed niego wytaczaią się wszystkie Skargi cywilne i policyyne wykroczenia uczniów. On wymierza kary, i donosi o tem Rektorowi, a ieśli zdanie Rektora nie zgadza się z iego, wtedy większość Senatu stanowi. Przy większych wykroczeniach, iako to poiedynkach, obelgach, zamieszaniu spokoyności publiczney, obrażeniu Władzy lub Nauczyciela, rozruchu albo buncie uczniów, rzucaniu klątwy, należeniu do taynych

Towarzystw, Sędzia wezwać może Rektora lub Dziekana, aby wspolnie z nim sądzili winnych. W przypadku wyroku skazuiącego winnych na oddalenie z Akademii, gdyby w Sądzie, a potem w Senacie zachodziła niezgodność zdania, rozstrzyga rzecz Pełnomocnik Rządowy, do którego idzie rekurs, a zwłaszcza wtedy, kiedy Rektor lub trzecia część głosów w Senacie iest przeciw zdaniu Sędziego. Wszystkie wyroki, które przez Senat przeydą, podpisuie Rektor i Sędzia. Staranie o dopełnienie kary i dozór nad więzieniem ma Sędzia, który iest w ogólności ogniwem łączącem Rektora i Senat z Władzami mieyscowemi policyynemi. We wszystkich przypadkach rozdwoienia zdań, a nawet przy urządzeniu balów, koncertów i uroczystości publicznych rozstrzyga wszystko Pełnomocnik Rządu, któremu Sędzia co tydzień zdaie sprawę z czynności swoich. Nakoniec, Sędzia mocen iest przyymować prawne pieniężne umowy między uczniami, i udzielać uczniom zagranicznym potrzebne Sądowe świadectwa, a to wszystko bez opłaty.

Rossyia.

Pismo z Petersburga z d. 2. Listopada zawiera co następuie; Mądre zasady rządowe łaskawego i sprawiedliwego Monarchy naszego zamierzaią i widocznie wspieraią oświatę i byt mieszkańców naszego wielkiego Państwa; 5 Akademii, 58 Gymnasyiów, 500 szkół obwodowych, przy wielu innych instytutach naukowych i Szkołach parafialnych, pracuią nad powszechnem naukowem ukształceniem mieszkańców, nie rachuiąc w to Seminaryia dla duchownych, szkoły dla maytków, lesnych, Officerów, kupców, cieśli okrętowych, Chirurgów lekarzy końskich i t. p. Za wzrostem oświecenia utworzy się z czasem po wsiach stan średni, który właściwie iest jądrem i trwałą podstawą Państw oświeconych. Ukaz wydany z d. 5. Czerwca 1816 zniosł poddaństwo włoscian w Estonii, w Inflantach, zniesiona kara domowa, a bez postępowania sądowniczego żadna kara nastąpić nie może, nowa ustawa tego Kraiu nadaie Inflantczykom wymiar sprawiedliwości bezpłatnie, wolne używanie lasów, nowe inwentarze czynszow dziedzicznych i dni roboczych zasłonią rolnika od dowolnych nakładów. W Kurlandyi zaięci są powszechnie uwolnieniem włoscian, urzędy gminne zaczęły bydź czynnemi; złożone są z naystarszego w gminie, dwóch ławników ze stanu włościańskiego, i pisarza gminy ze stanu mieyskiego, każde dobra prywatne maią osobny swóy sąd, kilka zaś Koronnych poddanych iest iednemu sądowi. Sądy obwodowe iako druga Instancyia zaczynaią się urządzać, składaią się z Kapitana sprawnika szlachcica, Sędziego pokoiu i Radcy; z sekretarza i ławnika obudwóch, że stanu włościanskiego; w Rossyi zaś tak nazwani Jednodworcy umieli się utrzymać przy osobistey i dóbr swoich wolności, mogą nowych nabywać dóbr i swoie przedawać, różnią się tylko od szlachty przez obowiązek dostawiania ludzi do woyska, liczba ich wynosi do 2 millionów.

W 1800 miastach Rossyi mieszka blisko 6 millionów ludzi Stanu mieyskiego, którzy wszyscy są wolni, oprócz tego iest wielka liczba uwolnionych od poddaństwa przez dobrowolne układy z dziedzicami a którzy do stanu wolnych włościan przeszli. Uwolnienie od poddanstwa nadaią także prawa Kraiowe wszystkim żołnierzom; takim sposobem pomnoży się ieszcze stan wolnych, kiedy ostatnie woyny potrzeby wskazały powiększenie woyska. Takim iest wewnętrzny dobry byt naszego Cesarstwa pod mądrym i swietnem panowaniem Alexandra umocowany na nowey podstawie przez przywrócenie wolności towarzyskiey.

Gazeta Lwowska Polska wychodzić będzie w roku przyszłym podług dotychczasowego urzadzenia, to iest: każdego tygodnia trzy numera wiadomości politycznych a trzy Rozmaitości. Do każdego numeru przyłaczony dodatek doniesich urzędowych i prywatnych, kurs monety, ceny targowe, spis przybywaiących do Lwowa i z tąd wyieżdzaiących i t. d.

Cena prenumeraty zostaie ta sama, iak była roku biegącego, mianowicie półrocznie od 1. Stycznia do ostatniego Czerwca 1820 płaci się Złotych Reńskich Dwadzieścia cztery w Wal. Wied.

PP. Prenumeratorowie upraszaią się aby, tę gazetę przed końcem biegacego miesiąca zamówić raczyli, w Lwowie, w Expedycyi gazet C. K. Zwierzchnego Urzędu pocztowego Lwowskiego, a na Prowincyiach w C. K. mieyscowych stacyiach pocztowych.

Redakcyia F. Kratzera. — Drukiem J. Pillera.